

DOPIS

AKPR, f. KPR, inv. č. 1060/F, č. j. D 5569/32, k. 153. Originál, strojopis.

a – Vlastnoruční podpis perem.

1 – Práce s názvem *Katastrofálny hospodársky vývoj na Slovensku a Podkarpatskej Rusi* (14 stran) je pripojena k tomuto dopisu v AKPR.

VK

TGM

V. Krupec T. G. Masarykovi
Žilina, 10. srpna 1932

/216

Sehr Geehrter Herr Präsident,

Ich habe wenig Hoffnung, dass diese Zeilen Ihnen zur Kenntnis gesetzt werden. Nur allzu viele werden wahrscheinlich den ähnlichen Schritt unternehmen und Ihre gütige Hilfe in Anspruch nehmen wollen. Vielleicht sagt Ihnen aber dann mein Name doch etwas mehr, haben Sie doch meinen Vater persönlich gekannt, insbesondere^a aber mit Ihrer treuen Freundschaft jahrelang meinen Onkel Rudolf Krupec ausgezeichnet.

Warum ich versuche auf diesem Wege zu Ihnen[,] Sehr Geehrter Herr Präsident[,] zu gelangen? Es ist die letzte Hoffnung in meiner Heimat, in die ich seit 1924 zurückgekehrt bin, und wo ich mich vergebens bemühe, als Maler mich wirtschaftlich durchzusetzen.

Schon mein Vater verbat^b mir jedes Zeichnen oder Malen. Als ich mit 15 Jahren ein Ölportrait nach dem Leben malte, und es Ihnen[,] Sehr Geehrter Herr Präsident[,] aufgefallen war, änderte Ihr Ausspruch[,] ich werde „eine grosse Carrière machen“[,] nichts an dem Vorhaben der Meinen. Ich musste statt Maler, Offizier werden. Wohl nahm ich später den Abschied, aber eine Kopie[,] die ich im fremden Auftrag in den Ferien der Kunstakademie nach dem grossen Vešin-schen^c Bild meines Onkels zu seiner grössten Zufriedenheit gemalt hatte, änderte an der Haltung meiner Verwandten gar nichts. Vergebens versuchte der Onkel Rudolf mit einem Vergrösserungsglas Fehler in der Kopie zu finden. Selbst mit den^d kleinsten Auftrag half er mir trotzdem nicht aus.

Schon nach 2 Jahren statt den üblichen 4 hatte mich Prof. Pochvalsky in der Wiener Kunstakademie in seine Meisterschule übernommen. In der Befürwortung eines Gesuches um ein Stipendium bestätigt er „mein eminentes Talent“. Hatte ich schon als Kunstschüler in der „Secession“ in Wien ausgestellt und verkauft. Heute beweisen z. B. 4 Gemälde, darunter 2 Damen-Portraits[,] die das Bratislavaer Muzeum^e[,] und eine Pastell-Landschaft, welche das Prager Unterrichtsministerium von mir angekauft haben, genügend die künstlerische Qualität meiner Werke. Anbei zitiere ich den Brief des Herrn Muzeumdirektors^f Dr. Ovidius Faust, eine Antwort auf eine^g Dankschreiben anlässlich eines Portrait-Ankaufes:

„Slovutný Majstre!

Srdečne dakujem za Váš pekný dopis. Neráčte mi pripisovať za zásluhu, že Váš obraz som volil vo výstave pre muzeum, urobil som tak v plnom presvedčení, že naše muzeum zakúpením tejto Vašej tvorby len získalo lebo obraz je dielom stojacím skutočne na vysokej umeleckej úrovni. Som aspoň úprimných [!] obdivovateľom Vašich obrazov, ktoré vypracovaním tak veľmi pripomínajú poctivú prácu starých majstrov a pri tom vynikajú vkusom a eleganciou.

Ostávam etz.

Trotzdem wurde der einzige Auftrag des okres Žilina, nach [einem] Foto um Kč. 13.000 ein Präsidentenportrait zu malen, einem Dilletanten^h übergeben. Sein Vater ist Ludák und das genügt. Hoffentlich werden [Sie,] Herr Präsident[,] das Bild nie zu Gesich[t] bekommen, denn das „Portrait“ ist schrecklich.

Dabei bin ich der einzige, der in Slovensko schon vor zwei Jahren eine Aus[s]tellung ausschliesslich eigener Portraits in Žilina zeigen konnte, die aber von den Ämtern, ja sogar von meinen eigenen Verwandten, wie alle meine anderen Expositionen, vollkommen ignoriert wurde. Slovensko braucht eben keine Künstler[,] sagen sie, warum suche ich mir nicht einen eiträglicherenⁱ Beruf.

Da aber heute private Käufe zur grössten Seltenheit gehören, ja sogar wie ich oft hören musste, ein „Wahnsinn“ wären, stehe ich mit meinen über 200 Bildern im Atelier, ohne Möglichkeiten weiteren Schaffens.

Ich wende mich daher in dieser Notlage an Sie[,] Sehr Geehrter Herr Präsident, nachdem ich mich voriges Jahr ohne Erfolg an Fräulein Dr. Alice Masaryk gewendet habe. Das schöne Heim[,] was Ihr Fräulein Tochter sich geschaffen hat, und welches Sie[,] Sehr Geehrter Herr Präsident[,] auch heuer für Ihren Sommeraufenthalt vorgezogen haben, würde sicherlich nur gewinnen, wenn in den Räumen ein Bilderschmuck hinge, eines Künstlers aus der Verwand[t]schaft jener, die an diesem Ort früher gelebt haben. Meine Stilleben, wovon auch 2 das Bratislavaer Muzeum^e besitzt, sind immer auf eine solche Schmuckwirkung berechnet gemalt und ein kurzer Besuch der Dame in meinem Žilinaer Atelier würde Ihr gleich den Beweis erbringen. Ich bin aber auch gerne bereit einiges davon persönlich^h in Bystrička vorzuführen, hätte ich doch dabei das so oft ersehnte Glück, Menschen[,] die von Millionen geliebt und geachtet werden[,] kennen zu lernen.

Mein anderer Vorschlag wäre die Räume mit Bildnissen berühmter slowakischer Dichter und Künstler zu schmücken, ein reiches Feld für die interessantesten Portraitprobleme. Ich würde mich übergücklich schätzen einen solchen Auftrag auszuführen.

Sollten beide dieser Vorschläge aber an irgend welchen Umständen scheitern, verliere ich immer noch nicht die Hoffnung, dass Sie[,] Sehr Geehrter Herr Präsident[,] vielleicht selbst mir einen anderen Weg zeigen werden, dass mein anerkanntes Können nicht weiter untätig und in Sorgen verkomme.

Ich bitte nochmals um Ihre gnädige Hilfe und verbleibe mit dem Ausdruck ganz besonderer Hochachtung

Ihr stets ergebener
akad. Maler^k
Viktor Krupec^l
Žilina, am 10. August 1932.^m

DOPIS

AKPR, f. KPR, inv. č. 715/B, č. j. D 5954/32, k. 63. Originál, strojepis. Pod stejnou signaturou přiložen i obdoby dopis V. Krupece pro Alici Masarykovou.

- a – Insbesondere.
- b – Verbot.
- c – Patrně „Věšinsches Bild“, tj. obraz malíře Jaroslava Věšina.
- d – Dem.
- e – Museum.
- f – Museumdirektors.
- g – Ein.
- h – Dilettanten.
- i – Erträglicheren.
- j – Persönlich.
- k – Psáno rukou.
- l – Vlastnoruční podpis.
- m – Překlad:

Velectěný pane prezidente, mám jen malou naději, že k Vám tyto mé řádky dospějí. Podobný krok učiní příliš mnoho dalších a budou chtít využít Vaší dobrotivé pomoci. Možná Vám však mé jméno řekne něco více, znal jste přece osobně mého otce, především jste však po léta ctíl svým věrným přátelstvím mého strýce Rudolfa Krupece.

Proč se snažím, velectěný pane prezidente, dostat se k Vám tímto způsobem? Je to pro mě poslední naději v mé vlasti, kam jsem se navrátil roku 1924 a kde se marně snažím hospodářsky prosadit jako malíř.

Už otec mi veškeré kreslení a malování zakazoval. Když jsem v 15 letech namaloval portrét olejem podle skutečnosti a Vy jste si ho, velectěný pane prezidente, všiml, Váš výrok, že „udělám velkou kariéru“ pranic nezměnil na úmyslech rodičů. Místo malířem jsem se musel stát důstojníkem. Sice jsem později odešel, ale kopie velkého Věšínova obrazu mého strýce, vyhotovená o prázdninách Akademie umění na cizí zakázku ke strýcově velké spokojenosti, na postoji mých příbuzných vůbec nic nezměnila. Marně se strýc Rudolf snažil najít na kopii zvěřovací sklem chyby. Přesto mi nevypomohl být tou nejmenší zakázkou.

Již po 2, namísto běžných 4 let mě prof. Pochvalsky převzal do své mistrovské školy na vídeňské Akademii umění. V přímluvě k žádosti o stipendium potvrzuje „můj eminentní talent“. Už jako student umění jsem vystavoval a prodával ve vídeňské „Secession“. Uměleckou hodnotu mých děl dnes dostatečně prokazují např. 4 obrazy, mezi nimi 2 dámské portréty, jež koupilo bratislavské muzeum, a jedna pastelová krajinka, kterou koupilo pražské Ministerstvo školství. Příkladám citát z dopisu pana ředitele muzea, dr. Ovidia Fausta, odpovědi na děkovný list k příležitosti nákupu portrétu:

„Slovutný Majstre!

Srdečně ďakujem za Váš pekný dopis. Nerácte mi pripisovat za zásluhu, že Váš obraz som volil vo výstave pre muzeum, urobil som tak v plnom presvedčení, že naše muzeum zakúpením tejto Vašej tvorby len získalo lebo obraz je dielom stojacim skutočne na vysokej umeleckej úrovni. Som aspoň úprimný! [!] obdivovateľom Vašich obrazov, ktoré vypracovaním tak veľmi pripomínajú poctivú prácu starých majstrov a pri tom vynikajú vkusom a eleganciou.

Ostávam etc.

Jediná zakázka okresu Žilina vymalovat za 13 000 Kč podle fotografie prezidentský portrét byla přesto zadána diletantovi. Jeho otec je fuďák a to stačí. Doufám, že se Vám, pane prezidente, obraz nikdy nedostane na oči, protože ten „portrét“ je strašný.

Přitom jsem jediný, kdo na Slovensku už před dvěma lety dokázal v Žilině uspořádat výstavu výhradně s vlastními portréty, kterou však úřady, ba dokonce mí vlastní příbuzní, jako všechny mé ostatní výstavy, zcela ignorovali. Slovensko zkrátka nepotřebuje umělce, říkají, a proč si nenajdu nějaké výnosnější povolání.

Protože jsou dnes soukromé nákupy mimořádně vzácné, ba co víc, jak jsem si již musel často vyslechnout, by byly „šilenstvím“, stojím v ateliéru se svými více než 200 obrazy bez možnosti další tvorby.

Obracím se tedy v této své nouzi na Vás, velectěný pane prezidente, poté, co jsem se minulý rok bezúspěšně obracel na slečnu dr. Alici Masaryk. Onen krásný domov, který si vaše slečna dcera vytvořila a jenž jste si, velectěný pane prezidente, vybral za místo svého letního pobytu i letos, by jistě jen získal, kdyby místnosti zdobily obrazy umělce z rodiny, jež na místě žila dříve. Má zátiší, z nichž 2 vlastní bratislavské muzeum, jsou malována právě s úmyslem býti ozdobou a krátká návštěva dámy v mém žilinském ateliéru by o tom hned podala důkaz. Rád však některé z nich předvedu osobně v Bystrici, vždyť bych měl to vytoužené štěstí poznat lidi, milované a ctěné miliony.

Mým druhým návrhem by bylo vyzdobit místnosti vyobrazeními slavných slovenských básníků a umělců, což by bylo široké pole pro ty nejzajímavější problémy při malování portrétů. Byl bych přestasten, kdybych mohl provést takovou zakázku.

Pokud by však oba návrhy z nějakého důvodu ztroskotaly, neztrácím stále ještě naději, že mi, velectěný pane prezidente, sám ukážete jinou cestu, aby mé uznávané umění dále nechátralo v nečinnosti a starostech.

Ještě jednou Vás žádám o Vaši milostivou pomoc a zůstávám s výrazem mimořádného obdivu

Váš navždy oddaný
akad. malíř Viktor Krupec
Žilina, 10. srpna 1932.

Š. Krčméry T. G. Masarykovi^a
Turčiansky Sv. Martin, [3. listopadu 1932]^b

/217

Pán prezident, keď som bol u Vás v Topoľčiankach nič som nežiadal pre seba, len svobodu slova, povedal som Vám stotočne ako zmyšľam i že slobodu slova pokladám za fundament všetkej slobody, k tomu poznaniu prišiel som horiac sa o túto slobodu s najbližším svojim okolím. Teraz prišiel som pre ňu do konfliktu so štátom. Okresný úrad v Turčianskom Sv. Martine konfiškoval nové 10. číslo Slovenských pohľadov.¹ Revidoval som si toto číslo po konfiškácii s prísnyim svedomím a nemám na ňom čo meniť; v čísle je jedna dávnejšie cenzurovaná báseň Andreja Žarnova,² tvrdím že je to báseň čechofilská v podstate a ne- treba sa jej báť i keby nebolo, tak inej príčiny konfiškácie neviem;³ telegrafoval som vo veci ministerstvu spravodlnosti, ale odpovede som nedostal. Náklad Slovenských pohľadov leží zabavený. Som tej mienky, že Československá republika ak v štrnástom roku svojho trvania nevie zabezpečiť svobody slova, stratila svoj raison d'être.^c

Štefan Krčméry

TELEGRAM

AKPR, f. KPR, inv. č. 808, č. j. D 7257/32, k 76. Originál došlého telegramu, nalepená telegrafní páska.

a – Adresováno: Panu prezidentovi republiky Československej, Praha, Hrad.

b – Datum určeno podle poštovního razítka na dokumentu.

c – Raison d'être – smysl byti, důvod, vnitřní smysl.

1 – U Krčméryho v tom čase naplno propukla schizofrenie, trpěl bludy a musel být odvolán z funkce šéfredaktora Slovenských pohľadov. Číslo 10 Slovenských pohľadov ve skutečnosti zabaveno nebylo, ale vyšlo